

PALIVA		včera	předtýd.
Pramen: Burzy, CCS, Patria			
↗ Benzin	42,94	42,85	42,40
↗ Nafta	47,15	46,85	45,97

BURZY		index	změna%
↘ Nikkei 225	26 890,58	-0,43	
↘ Hang Seng	16 211,12	-0,42	
↘ FTSE 100	6 969,73	0,37	
↘ DAX	12 714,71	-0,40	
↘ CAC 40	6 035,39	-0,85	
↘ WIG 20	1 411,62	-1,04	

Px DENNÍ **1164,33**

↘ Denní změna 0,00 %

Px ROČNÍ ZMĚNA **-16,20 %**

Ekonomika

Větší důraz na LNG Terminály na zkapalněný zemní plyn (LNG), jako je ten v nizozemském Eemshavenu, mají hrát ve stanovování cen plynu v Evropě významnější roli.
Foto: Petr Topič, MAFRA

Evropská komise chce změnit systém, kvůli němuž je zemní plyn příliš drahý.

Místo, kde se rodí ceny plynu pro celou Evropu

Sára Mazúchová
redaktorka
MF DNES

Evropská komise plánuje omezit dramatické výkyvy ceny plynu na burze a více zohlednit to, že zkapalněného zemního plynu (LNG) bude do Evropské unie ze zahraničí proudit čím dál tím více. Obchodní uzel Title Transfer Facility (TTF), který dosud platil za hlavní ukazatel ceny plynu v EU, podle komisařů přestal odrážet realitu trhu.

TTF sám o sobě není ukazatelem ceny, ale virtuálním obchodním místem v Nizozemsku, kde se zobchoduje nejvíce zemního plynu v Unii. Jde o zónu, kde se pomyslně potkávají molekuly plynu z různých nalezišť a následně míří distribuční soustavou do paroplynových elektráren, domácností, firem a k dalším odběratelům.

„Obchodují se tam největší objemy, proto tento hub ovlivňuje ceny plynu v okolních zemích. Když nějaký obchodník třeba potřebuje dodat plyn do Čech, tak ví, že ho může koupit právě v bodě TTF, protože tam vždycky najde někoho, kdo mu plyn prodá,“ vysvětluje šéf energetické burzy PXE David Kučera.

Evropská komise nyní navrhuje nastavit doplňkový index ceny plynu, který by se stanovoval na základě dodávek LNG. Ceny Title Transfer Facility totiž až příliš ovlivňuje nedostatek plynu z Ruska.

Podle Kučery spíše než o nový „index“ půjde o to, jak zajistit větší transparentnost dat, které má o uzavřených obchodech Agentura Evropské unie pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER). „Každý obchodník má povinnost ACER hlásit své transakce, tedy jaký objem plynu nakoupil nebo prodal, kdy bude probíhat dodávka a za jakou cenu. Bohužel do dnešního dne tyto informace nejsou zveřejňovány. Podle zatím dostupných informací bude celá ta věc okolo nového indexu o tom, že se v podstatě vezmou některé tyto

informace a zveřejní se. Kdyby to takhle fungovalo, tak by to trhu strašně pomohlo. Trh by najednou viděl, kolik LNG a v jakém období je v Evropě nasmlouváno,“ uvádí Kučera. Zveřejňování reálných dat podle něj může mírnit dramatické výkyvy cen a trh se může stát klidnějším, když uvidí, že je nasmlouvanych dodávek dostatek.

Do té doby, než ACER index vytvoří, Komise navrhuje zavést mechanismus, který by hodnoty v hubu TTF korigoval, pokud by cena opět vystřelila do závratných výšin. Nešlo by přitom o žádný výrazný cenový strop, ale spíše o „dynamický koridor“, v jehož rámci by se cena pohybovala.

Přestupní stanice plynu

TTF spravuje provozovatel nizozemské plynárenské soustavy Ga-

sunie. Mezinárodní energetická agentura odhaduje, že TTF se na evropském fyzickém obchodu s plynem podílí zhruba 80 procenty. Loni se měsíčně na burze zobchodovalo v průměru 3,47 milionu kontraktů s dodávkou v uzlu TTF, uvádí specializovaný web FIA Market Voice.

Virtuálních obchodních hubů je v Evropě více. Důvodem, proč se právě nizozemský TTF těší takové důležitosti, je fakt, že se do něj koncentrují dodávky plynu z různých koutů Evropy i světa.

„Historicky se tam soustředilo nejvíce dodávek plynu, které se dál transportovaly do Evropy. Probublával tam ruský import i plyn z Norska a Británie, jsou tam regasifikační LNG terminály a zároveň tam byla nizozemská těžba z naleziště Groningen. Obecně to místo

bylo dobře zásobované, což nadále je,“ vysvětluje Jan Mezera, ředitel sekce společnosti ČEZ pro obchodování s plynem.

„Pro ČEZ je to hlavní zajišťovací hub, stejně jako pro 90 procent evropských firem. Je to pro nás místo, kde seženeme plyn až pro okamžitou, nebo budoucí dodávku,“ uvádí Mezera.

Hlavní je omezit výkyvy cen

Když loni v prosinci začalo Rusko omezovat dodávky zemního plynu do Evropské unie, stočila se pozornost evropských médií právě k TTF. Zatímco v předchozích letech se tam plyn obchodoval pod dvaceti eury za megawatthodinu, v prosinci jeho hodnota narostla na šestinasobek.

Dalších skokových nárůstů se termínované kontrakty v TTF dočkaly

na přelomu února a března se začátkem útoku Ruska na Ukrajinu. Prozatímního vrcholu ve výši bezmála 350 eur za megawatthodinu pak cena dosáhla na konci srpna tohoto roku.

Cenu jako v každém obchodním uzlu určuje nabídka a poptávka. A podle odborníků TTF jako ukazatel zafungoval.

Díky tomu, že cena v důsledku nedostatku zemního plynu skokově narostla a Evropané začali s plynem šetřit. Objevil se požadavek na co nejvyšší naplněnost zásobníků, začaly se stavět nové terminály na LNG a další projekty, které by se jinak plánovaly dlouhé roky. Vysoká cena přitáhla dodávky zkapalněného plynu ze zahraničí.

„TTF jako hlavní evropský benchmark věrohodně promítl tržní fundamenty do ceny a tím vytvo-

řil impuls pro silné dodávky LNG do Evropy,“ shrnuje Mezera.

Pokud chce Evropská unie dělat jakákoliv regulační opatření, musí to podle odborníků dělat opatrně tak, aby nenarušila tržní prostředí, které umožňuje dodávky energií zajistit. Mezera se pozitivně dívá třeba na jeden z návrhů Evropské komise, který si klade za cíl omezit obrovské výkyvy na denním trhu s plynem.

„Když se na akciovém trhu stane nějaká velká změna a dojde například k velkému poklesu, je obchodování na nějaký čas přerušeno. To na komoditních burzách není,“ upozorňuje Mezera. „Jakmile nastane šok, výkyvy mohou být opravdu dynamické a mohou dělat společností velké problémy, co se týče toku peněz a jejich schopnosti zajistit si pozice,“ vysvětluje. „Návrh Komise by mohl přinést zkrocení těchto výkyvů,“ myslí si Mezera.

Evropská unie koupí plyn společně

➔ Pokračování ze str. 1

Původně v návrhu Evropské komise stálo, že firmy musí společně nakoupit alespoň 15 procent objemu evropských zásobníků. To ale odmítl maďarský premiér Viktor Orbán a došlo k úpravě formulace. Firmy sice musí 15 procent objemu zásobníků společně poptávat, ale pokud se objeví výhodnější nabídka samostatně, hromadný nákup nakonec nebudou muset uskutečnit. Orbán si navíc vymínil, že jakýkoliv budoucí strop na cenu plynu se jeho země týkat nebude.

Český premiér Petr Fiala hodnotil závěry bruselského jednání pozitivně. „Potvrdilo se očekávání, že vzhledem k odlišnosti energetických mixů jednotlivých zemí není debata mezi členskými státy jednoznačná. Proto jsme také jednali až do druhé hodiny ranní, ale na závěr zvítězila vůle se dohodnout,“ uvedl.

S odlišností energetických podmínek souvisí další opatření, které premiéři schválili - povinná solida-

rita. Pokud jeden stát nebude mít dostatek plynu na zajištění dodávek pro své domácnosti, nemocnice a další chráněné zákazníky, sousední země mu poskytnou plyn ze svých zásob za průměrnou tržní cenu posledních třiceti dnů.

Klidné trhy až do jara

Součástí schváleného balíčku jsou dva nástroje, které mají přímo omezovat cenu plynu. Dynamický cenový limit má sloužit jako poslední záchrana ve chvílích, kdy bude hodnota v hlavním obchodním uzlu TTF nekontrolovaně stoupat. Další mechanismus má cenu korigovat v případech dramatických výkyvů při denním obchodování na burze.

„Dynamický cenový limit zatím není nijak konkrétní,“ uvádí analytik think-tanku Europeum Michal Hrubý. „Komise bude muset přijít s analýzou, jaké by měly být cenové stropy v obchodním uzlu TTF dle aktuální situace, a hlavně jakým způsobem by se určovalo, že cena už je vyšší než tržně opodstat-

něná,“ vysvětluje Hrubý. Zatím prý nicméně není potřeba rychle nastavit konkrétní parametry.

„V dnešní situaci není ani tak důležité dát na stůl konkrétní číslo, protože ceny klesají a trh se uklidňuje. Je možné, že tuto zimu nebude problém s divokým růstem cen, protože zásobníky jsou naplněné a Evropské unii se podařilo nasmlouvat dodávky LNG,“ tvrdí Hrubý. „Otázka spíše je, jestli cenové stropy nebudou potřeba koncem jara, pokud zima bude tužší,“ uvádí s tím, že v tu chvíli by mechanismy už měly být nastaveny.

Specifické parametry se budou řešit po radě energetických ministrů, která se uskuteční na začátku příštího týdne. „Lidři se víceméně shodli na návrzích Evropské komise z 18. října. Na stůl je v úterý dostanou ministři energetiky členských států, kteří by je měli oficiálně schválit, a konkrétní legislativa vznikne v návaznosti,“ vysvětluje postup Helena Truchlá, analytička projektu České zájmy v EU.

Maďarský premiér Viktor Orbán
Foto: ČTK